

cena 15,-

4/96

ZAMĚNÍ DOBY

JAK MÍT POKOJ

V NEPOKOJNÉM SVĚTĚ?

JAK MÍT POKOJ V NEPOKOJNÉM SVĚTĚ?

Z rádia slyším zprávu o sebevraždě člena vedení jedné politické strany. Něco ho tak tížilo, že to nebyl schopen unést. V touze po pokoji ukončil svůj život.

Ke svému životu nepotřebujeme jen chléb, ale i pokoj v srdci a mysli. To je motor našeho úsilí. Mít pokoj – být spokojený.

Muž opouští svou ženu a jde za jinou – hledá větší spokojenost, pokoj v srdci. Mladý hoch nebo děvče si najde partu, protože „... doma mi nedají pokoj, jen mě sekýrují, a s partou je mi fajn...“

Zemřeli rodiče. Děti se soudí o majetek. Kdo mezi ně přinese pokoj? Peníze, které jim soud rozdělí, jistě ne. Proto Ježíš řekl: „*Blahoslavení jsou ti, co působí – tvoří pokoj...*“ (Mt 5,9)

Obdivujeme tvůrce. Tvůrčí práce je ta, která vytváří něco, co tu doposud nebylo. Žasneme nad tvůrci počítačů, usnadňujících nám práci a umožňujících řešení úkolů, které by bez nich bylo nemožné uskutečnit.

Svět by jistě mohl existovat bez Rembrandtových obrazů, Smetanových skladeb či Verdiho NABUCA, ale byl by to svět o něco ochuzený. Tvůrci jsou vysoce hodnoceni, protože jsou výjimeční tím, že umí vytvořit to, co většina lidí nedokáže.

Je zaznamenáno, že Tizianovi při portrétování císaře Karla V. upadl štětec. Pán půlky Evropy vstal, sehnul se a štětec podal malíři. Sklonil se před géniem tvůrce.

Ježíš ale vzdává hold jiným tvůrcům. Těm, kteří šíří, působí a tvoří mezi lidmi pokoj. Proč? To jsme si již naznačili – protože lidské srdce je plně neklidu. Někdo je nespokojený s tím, že soused má víc věcí než on. Jiný udělal v minulosti chybné rozhodnutí, a to ho stále „žere“. Další má v srdci strach z budoucnosti, z nemoci a stárí. Je mnoho nepokoje v rodinách, mezi manželi, rodiči a dětmi.

Svět dnes netrpí nedostatkem tvůrců hudebních či filmových. Strádá nedostatkem tvůrců pokoje. A to je Ježíšova výzva i pro nás.

Být tvůrcem pokoje

Jak se stát tvůrcem pokoje? Co potřebuje tvůrce ke své práci? Malíř štětce, barvy a plátno. Sochař dláto, kladivo a kámen. Hudebník nástroj. Spisovatel papír a pero.

Svět dnes netrpí nedostatkem tvůrců hudebních či filmových. Strádá nedostatkem tvůrců pokoje.

Co má k dispozici tvůrce pokoje? – Slovo. V knize Přísloví se praví: „*Jak je dobré slovo v pravý čas.*“ (Př 15,23)

Naopak, zlé slovo může způsobit tragédii. Francouzský list Le Monde označil za hlavního viníka války v Jugoslávii nacionalistický tisk všech stran, který šířil mezi nimi nenávist.

Dobré slovo pronesené v pravý čas pomáhá vytvářet pokoj.

Jedni manželé slavili zlatou svatbu. Dopisovatel okresních novin se jich zeptal, jak to, že dokázali prožít společně 50 let v době, kdy je tolik ztroskotaných vztahů. Starý pán sáhl do kapsy, vyndal kapesní hodinky a vysvětluje. „*Tyto hodinky mi dal můj otec před padesáti lety, v den naší svatby.*“ Pak otevřel víčko hodinek a na něm byl vyryt nápis: „*Řekni Věře něco hezkého.*“ „*Nu, a vždy, když jsem chtěl vědět, kolik je hodin, jsem si připomněl, že manželství se buduje i dobrým slovem. A jak vidíte, fungovalo to.*“

Stačí však mít k tvůrčí práci jen potřebný nástroj? Dejte mi kladivo, dláto a kus mramoru. Co vytvořím? Snad dlažební kostku, ale Davida v žádném případě. Chybí mi totiž to „něco“, ten zvláštní dar, talent, který činí z člověka tvůrce. Nemohu dát to, co nemám, to je jeden ze zákonů logiky. Nemám-li v srdci pokoj, nemohu ho ani kolem sebe šířit.

Kde hledat pokoj?

Jan Ámos Komenský – sužován úderem, které z rozbourané doby doléhaly nejen na jeho život, ale rozvrátily

životy tisíců – hledá slova potěšení, pomoci a řešení tohoto údělu mnohých lidí. Píše a radí – útěk z labyrintu světa do ráje srdce. Otázkou ovšem je, co v tom svém srdci najdu. Vždyť mnoho lidí právě pro velký nepokoj ve svém srdci hledá útočiště v hluku a labyrintu světa.

Ježíš vidí to naše ustrašené a nepokojné srdce a praví: „*Já vám dávám pokoj, který vám svět nemůže dát. Ať se vaše srdce nechvěje a neděsí.*“ (J 14,27.28)

Jaký je to pokoj, který přijímáme z tohoto světa? Je to spokojenost pramenící z příznivých okolností, z dobrého průběhu věcí kolem nás. Mám zaměstnání, které mi dává uspokojení i dobrý výdělek. Jsme zdraví. Koupili jsme si to, po čem jsme toužili. Pojedeme na atraktivní dovolenou, máme úspěšné děti.

Život ovšem vždy takto neprobíhá. Co pak? Pokoj skončí.

*Zdroj opravdového a trvalého pokoje
je Ježíš. Jeho slova, jeho možnosti,
jeho osobnost.*

Již v pátém století po Kr. Augustin zvolal: „*Nepokojné je naše srdce, dokud nespočine v Bohu.*“ O tisíc let později známý francouzský fyzik a matematik B. Pascal poznamenal: „*V člověku je nekonečná propast, a chce ji zaplnit konečnými věcmi. Zatím ji může naplnit jen Bůh – protože je nekonečný.*“

Jak se to může stát? Tím, že uvěříme Ježíšovým slovům – zvěsti Bible. „*On je pokoj náš.*“ (Ef 2,14) Zdroj opravdového a trvalého pokoje je Ježíš. Jeho slova, jeho možnosti, jeho osobnost.

Trochu blíže jsem to pochopil, když jsme s manželkou po letech ježdění na dovolenou autem pod stan do kempu jeli s turistickou kanceláří autobusem s průvodcem. Jistě, jsou povahy milující právě takové dobrodružství – jet do neznáma, ale ty pomineme. S věkem roste touha po klidu. Při tom prvním individuálním způsobu jsme často nevěděli, kam vlastně jedeme, co nás na cestě může potkat, ani co nás čeká na místě samotném. Vždy to byla cesta plná nejistoty.

Při cestě s průvodcem je to něco zcela jiného. On i v cizí zemi a v neznámém prostředí vše vysvětlí, upozorní na nebezpečí i na to, co je důležité. Za ním stojí cestovní kancelář s finančním zajištěním, a tím i s možností řešit složité, nepředvídané události. Osobní přítomnost průvodce vnáší do nás klid a pokoj.

KOLAT RAP

Ježíš Kristus prohlásil: „*Já jsem s vámi až do konce světa.*“ (Mt 28,20)

Jakým způsobem je s námi, když my ho přece nevidíme, a je to již dva tisíce let od doby, kdy ho apoštolové viděli odejít vzhůru? – Je s námi svým slovem. „*Toto jsem vám pověděl, abyste našli ve mně pokoj.*“ (J 16,33)

Dimenze pokoje

Bible je Božím oslovením člověka. Objasňuje nám, odkud jsme přišli, proč žijeme a kam jdeme.

Jistý básník si napsal vlastní epitaf: „*V nejistotě jsem žil, v nejistotě umírám, nevím, kam se ubírám.*“

Z tohoto stavu neklidu myslí a srdce nás vysvobuje Ježíšovo poselství o vzkříšení a novém životě. Do našich srdcí vnáší pokoj Ježíšova zvěst o otevřené budoucnosti pro každého, kdo v něj uvěří.

Jedno čínské přísloví nás upozorňuje: „*Když uvidíš děti svých dětí, pamatuj, že se ti život uzavírá.*“ S přibývajícím věkem člověk začíná mít dojem, že se mu dveře budoucnosti stále více přivírají. Povzdychne si: „*Co já mohu ještě od života čekat?*“ Ano, do srdce tak vchází smutek a nepokoj. Jistě – od života již starý člověk moc očekávat nemůže, ale od Boha všechno – věčný život. On říká: „*Postavil jsem před tebe otevřené dveře, a žádný je nemůže zavřít.*“ (Zj 3,8) Zavřít je můžeme jen my sami svým nezájmem, svou nevěrou a rozhodnutím proti Bohu. Pro věřícího je však ten skutečný a plný život vždy teprve před ním.

Pokračování na straně 31

Neustále se učím
Rozhovor
s Otakarem
Jiránkem

str. 8

**Abyste se nebáli
usmát**
O ústní hygieně
a prevenci

str. 16

**Když člověk
není sám**
O přátelství

str. 20

**Radost
sarajevským
dětem**

str. 27

ZNAMENÍ DOBY – křesťanský pohled na svět. Ročník 28, číslo 4/1996. Vydává a objednávky přijímá Advent-Orion s. r. o., vydavatelství a nakladatelství, Roztocká 5, 160 00 Praha 6 – Sedlec, tel./fax: 325165, 325528. Šéfredaktor Ing. Peter Polaško. Grafická úprava Ing. Pavel Bárta. Jazyková redakce Ivo Racek. Tiskne Naše vojsko Praha. Vychází čtyřikrát ročně. Cena jednoho výtisku Kč 15,-. Nevyžádané příspěvky se nevracejí. Registrační značka MK ČR F 5077, ISSN 0231-6439. Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha čj. nov. 5094/95 ze dne 3. 2. 1995.

MĚŘÍTKO I POMOC

O BOŽÍM ZÁKONĚ A LIDSKÉM SRDCI

Psal se rok 1781, když do zámečnické dílny ctihodného Josepha Brahama v Londýně nespěšně vstoupil vytáhlý mladík. Představil se jako Henry Maudslay a ucházel se o práci. Byl přijat a brzy se ukázalo, že je nadán velkou zručností, vynalézavostí a posedlostí pro přesnost. V té době se zámky vyráběly ručně, a když některá součástka „neseděla“, nikdo nechtěl připustit, že to byl on, kdo vyrobil zmetek.

Jednoho dne přinesl mladý Henry do dílny malý přístroj na přesné měření, který po večerech vymyslel a sestrojil. Později toto měřidlo nazvali mikrometr. Byl konec hádek o to, která součástka není přesná. Lajdáci ho začali nenávidět, protože lidé většinou nejsou rádi, když jsou odhalovány jejich chyby.

Ani v otázkách mravního jednání nemusíme tápat, co je správné jednání, a co ne. K dispozici je měřítko. Existuje mravní zákon daný našim Stvořitelem – Desatero. Apoštol Pavel vysvětlil funkci zákona: „Skrze zákon poznáváme, co je hřích.“ (Ř 3,20)

MĚŘÍTKO I POMOC

O BOŽÍM ZÁKONĚ A LIDSKÉM SRDCI

Náš svět dnes nutně potřebuje takové měřítko. Je totiž napaden zhoubnou erozí pochybnosti. Ta rozleptává všechny jistoty. Jestliže se pozastavíme nad zprávou, že farář evangelické církve v Rakousku sezdal dvě ženy – lesbičky, někdo klidně prohlásí: „A proč ne?“ A vy můžete hledat argumenty, proč ne. Proti nim však on postaví své – dokazující, proč ano.

Jsme současníci doby zpochybňující všechny pravdy a hodnoty. Chybí míra, na které by se všichni shodli a kterou by respektovali. Pochybuje se o tom, zda je možné nějakou pravdu platící pro všechny vůbec najít.

Tento směr myšlení je však velice nebezpečný pro mentální zdraví člověka. „Zda je pravda poznatelná, o tom lze teoreticky tlachat, ale žít se s tím nedá, jinak by člověk skončil na psychiatrii,“ říká MUDr. Prokop Remeš.

Na písku se nedá stavět dům, pokud se v něm chceme cítit bezpečně. Nelze žít ve světě, kde chybí míra pravdy. Ta míra však našťastí nechybí, jen by ji chtěli společenští „konstruktéři“ nahradit něčím jiným. Třeba zájmy státu, strany nebo „vůli lidu“. Ukázalo se, že se to nakonec obrací proti lidem samotným.

Univerzální míra

Desatero, Boží zákon, je tou skutečně univerzální mírou, kterou svět potřebuje. Je pozoruhodné, jak i mnozí teologové z evangelických církví, zaskočení nárůstem bezzákonnosti v rychle nabyté svobodě u nás, zdůrazňují funkci Desatera jako „*průvodce a ochránce svobody před libovůlí... ukazatele cesty v houštinách a nepřehlednostech života...*“ (Jan Milič Lochman)

Problém člověka neleží jen v nedostatku víry. To brzy poznal i Henry Maudslay. Vyrobit přístroj na přesné měření nestačí. Přesná míra jen více odhalila chyby, ale nebylo to řešení. Tehdejší soustruh si ce otáčel materiálem, ale nůž, který ho opracovával, držel soustružník v ruce. Vše záleželo na jeho schopnostech a šikovnosti. Maudslay si řekl: „*Musím*

vynalézt stroj, který by i méně šikovným prstům umožnil pracovat přesně.“ Dal se do práce, a roku 1797 postavil první soustruh na světě, na kterém byl nejen materiál, ale i nůž pevně uchycen, nikoli

Já jsem Hospodin Bůh tvůj... Nebudeš mítí bohů jiných přede mnou.

Neučiniš sobě rytiny, ani jakého podobenství...

Nevezmeš jména Hospodina Boha svého nadarmo...

Pomni na den sobotní, abys jej světil...

Cti otce svého i matku svou...

Nezabiješ.

Nesesmilníš.

Nepokradeš.

Nepromluvíš proti bližnímu svému křivého svědectví.

Nepožádáš domu bližního svého...

(Ex 20,1-17)

jen veden rukou. Tak byl vyřešen nejen problém míry, ale i lidské nedokonalosti – jak splnit její požadavky.

Zákon, Desatero jako směrnice jednání, je k dispozici. Tak jako mikrometr v ruce Henryho Maudslaye. Problém dodržování této míry leží jinde – v nedokonalosti člověka.

Jsme slabí – jenom lidé

Říká se: „*Chybovat je lidské.*“ Jsou však dvojí chyby. Chyby rozumu a chyby srdce. Mezi chyby rozumu patří zapomínání, přehlédnutí či nedostatek předvídavosti. Komplikují nám život na tomto světě, ale Bůh nás za ně nesoudí. Chyby, které na nás odhaluje Desatero, jsou chyby srdce. Jde o pýchu, faleš, chamtivost, nepoctivost, nenávist, závist... A právě tyto chyby srdce způsobují většinu toho, čím se vzájemně jako lidské bytosti zraňujeme.

Každý, kdo přečte těch deset Božích návodů k tomu, co dělat a čeho se varovat, nemůže než říci, že je to dobré a pro společnost užitečné. To uznali i Izraelité, když u Sínaje dostali Desatero a řekli Mojžíšovi: „Vyslechneme to, co k tobě promluví Hospodin, a učiníme...“ (Dt 5,27) V té chvíli to mysleli zcela upřímně. Tak jako i my máme někdy taková dobrá předsevzetí, která však později nejsme s to naplnit, nedokázali svůj slib splnit ani staří Izraelci.

S člověkem se musí něco stát. Sama míra nestačí. Tak jako se mikrometr stal nepřítelem dělníka, který pracoval pouze s nožem v ruce. Nebyl schopen splnit jeho požadavky. Muselo se mu nějak pomoci.

Drama lidské situace i její řešení nám plně přiblížil a osvětlil apoštol Pavel: „Souhlasím se zákonem, že je dobrý. Ale ve mně nepřebývá dobro. Chci dobro, to dokážu, ale vykonat už ne... Jak ubohý jsem člověk, kdo mne z toho vysvobodí...?“ (Ř 7,16-24)

Nové srdce

Maudslay svým vynálezem soustruhu s pevně uchyceným nožem pomohl dělníkovi odstranit nedokonalost jeho ruky. Je nějaká pomoc pro nedokonalost našeho srdce? Ano, je. Již před dvěma a půl tisíci lety vyslovil Bůh ústy proroka Ezechiela velký slib: „Vložím do jejich nitra nového ducha, odstraním z jejich těla srdce kamenné a dám jim srdce masité, aby se řídili mými nařízeními a jednali podle nich...“ (Ez 11,19,20)

To je změna, kterou svět potřebuje. Již Marx prohlásil: „Svět je nutné změnit.“ Jeho recept na změnu poměrů skončil totalitou, ve které policie slouží jejímu zachování. Demokracie je lepší. Zdá

se však, že policistů musí být více, aby společnost uchránili před korupčními úředníky, podvodníky a organizovanými zločinci. Je to sisyfovský zápas s balvanem zvaným lidské srdce.

Bůh slíbil: „Vložím do člověka jiné srdce.“ Proč to neudělal hned? Protože člověk nebyl stvořen jako nějaký počítač, který funguje dle vloženého programu. Člověk je ve svém rozhodování svobodný. Bůh si přeje změnu člověka, ale ne bez jeho svobodného rozhodnutí. Chce člověku pomoci dodržet míru zákona, ale jen tehdy, když člověk o tuto pomoc stojí. Hle, co udělal: „Bůh učinil to, co bylo zákonu nemožné pro lidskou slabost: Jako oběť za hřích poslal svého vlastního Syna v těle, jako má hříšný člověk, aby na lidském těle odsoudil hřích, a aby tak spravedlnost požadovaná zákonem byla naplněna v nás, kteří se neřídíme svou vůlí, nýbrž vůlí Ducha...“ (Ř 8,3,4)

Tak si Bůh cení naší svobody, že za ni obětoval život svého Syna. Nechce měnit člověka k lepšímu ani s klackem v ruce, ani bez jeho souhlasu. Působí na nás svým slovem, příkladem a obětí svého Syna a svým Duchem. Čeká na naši odpověď, přiznání, že bez jeho pomoci nemůžeme požadavky míry zákona splnit. Jde o naši touhu, směřování naší mysli. Kdy je pro mne míra zákona nepřítelem? Když já chci něco jiného než zákon. Proto volal Augustin k Bohu: „Dej mi, co žádáš, a pak žádej, co chceš.“ Bůh na takovou touhu srdce odpovídá působením svého Ducha.

Ježíš Kristus přirovnal toto působení Božího Ducha k vanutí větru (J 3,8). Vítr ohýbá stromy určitým směrem. Tak je člověk toužící po souladu svého života s mírou zákona směřován určitým směrem – k Bohu. Může se uchýlit, ale vrací se zpět, protože v jiném směru mu již není dobře. Míra zákona je již v jeho srdci. Není to jeho zásluha, ale výsledek pomoci lidské nedokonalosti z Boží strany. Tak jako Henry Maudslay dal vedle míry i soustruh, který pomohl dělníkovi tu míru dodržet.

V knize Zjevení, kde nám Bůh dal nahlédnout do budoucích událostí, se praví, že i v době největší bezzákonnosti tu budou ti, „kteří zachovávají Boží přikázání...“ (Zj 12,17). To není utopie. Tou by to bylo jen v tom případě, kdyby se zde pravilo, že jednou budou všichni lidé zachovávat Boží zákon. Ne, Bible jen říká, že tu budou takoví lidé. Proč bychom nemohli patřit mezi ně?

LUDVÍK ŠVIHALEK

Ve tvé práci jde především o neustálé setkávání a jednání s lidmi. Jak známo, není to práce zrovna nejjednodušší. Daří se ti v ní?

To je dost těžká otázka. To by spíš měli o mně říct druzí. Jsem si vědom svých nedostatků. Vyrůstal jsem spíš jako „individualista“. Vždyť i profesně jsem byl nasměrován pro sólovou práci. Nejdřív jako grafik, později jako student fotografie AMU. To byly profese, které byly vyloženě opakem týmové práce. A pak jsem najednou začal pracovat s lidmi a vedl instituci, která se z počáteční hrstky rozrostla na téměř stovku lidí. Bylo to mnohdy nad moje síly. Musel jsem se spoustu věcí učit. A vlastně se neustále učím, jak s nimi vycházet a jak je vést. Není snadné nést odpovědnost i za druhé. Byl jsem vždycky velmi přísný sám na sebe. Moje práce fotografa to vyžadovala. Nedala se jen tak „odfláknout“. Jinak by se nerealizovala. Jsem proto jaksi automaticky náročný i na druhé. Ovšem často nedokážu správně odhadnout, na co ti druzí stačí. Myslím si, že v porozumění s druhými mám ještě co dohánět. Zároveň ale taky věřím tomu, že spolupráci s lidmi se dá naučit.

Zatímco spousta lidí na současný svět nadává, z toho všeho, co ty děláš i říkáš, se zdá, že jsi vůči světu naladěn pozitivně. Co ti pomáhá, abys byl takový?

Myslím, že je to dáno výchovou a snad i temperamentem...

Říkáš výchova. Jaké bylo tvé dětství?

Na svoje dětství vzpomínám rád. Jsem sice chole-rik a sangvinik, ale něco z melancholika ve mně taky je, a snad právě proto s trochou nostalgie vzpomínám na dětská léta, která jsem prožil na venkově. Život na venkově určitě výrazně ovlivnil můj život. Ale vliv měli samozřejmě i rodiče. Můj tatínek už nežije, což je mi hrozně líto. U něj jsem si vážil jeho praktického přístupu k životu, jeho obrovské pracovitosti a jeho vztahu k přírodě. Byl tělem i duší zemědělec, i když dokázal celou řadu dalších věcí. Maminka je stále s námi a těší se dobrému zdraví. Ta mi dala zase do vínku lásku k Pánu Bohu, což také ovlivnilo můj život. Díky oběma rodičům i díky jejich vzájemnému vztahu jsme mohli prožít krásné dětství.

Poprvé jsem se s jeho jménem setkal nad ilustračními fotografiemi jedné knihy. Byl jejich autorem a vyvolaly nelibost některých čtenářů.

Snad právě pro ten negativní ohlas jsem se nejen o obrázky v knížce, ale i o autora samotného začal více zajímat. Navíc, mně se jeho fotografie líbily. Dokázal jejich prostřednictvím po svém vyjádřit, jak knize rozumí on. Při své práci výtvarného redaktora jsem brzy potom začal využívat jeho profesních služeb. Rád jsem se s ním setkával. V průběhu listopadových dní onoho už hodně vzdáleného roku devětaosmdesátého byl se svým fotoaparátem a nezbytnou brašnou všude tam, kde se dělo něco důležitého. Týdny vzrušené atmosféry však přeshly a já už ho s fotoaparátem neviděl. „Co se s ním stalo?“ vyzvídal jsem mezi těmi, kteří se s ním dál setkávali. Pak se v Melantrichově ulici objevil obchod, jehož vývěsní štít nesl cize znějící nápis: „Country Life“. Nic tak neobvyklého. Po revoluci se takových obchodů s cizojazyčnými

nápisy už objevilo! Ovšem obchod v Melantrichově ulici měl na svědomí právě on – fotograf Jiránek. Nevěřičně jsem kroutil hlavou a zpovzdálí pozoroval jeho usilování. Přešlo pár let. K obchodu přibýly další aktivity „Country Life“. Nedalo mi to, abych se tak výrazného individualisty, který se najednou stal součástí téměř stočlenného týmu pracovníků, nakonec nezeptal, proč se rozhodl zrovna pro tuto práci.

NEUSTÁLE SE UČÍM

FOTO PETER POULÁŠKO A ARCHIV OTAKARA JIRÁNKA

Z N A M E N I D O B Y

Myslíš si, že prostředí, o kterém ses zmínil, je pro rozvoj dítěte důležité? Tedy venkov, příroda...

Pro mě jako člověka, který vnímá věci výrazně vizuálně, je to velice důležité. Z určitých rodinných důvodů, to mi bylo tehdy asi sedm let, jsme bydleli necelý rok v Praze u babičky na Vinohradech. Tehdy ještě nebyla Praha tak znečištěná. Nebyl v ní takový provoz. Podél muzea nevedla žádná magistrála. Přesto jsem to cítil jako obrovskou křivdu a strašně rád jsem se vrátil znovu do Hostovic. Tam jsme měli velkou zahradu. Pozdější část dětství jsem prožíval s celou naší rodinou v exotičtějším prostředí, v severní Africe u moře. Myslím si, že i pobyt v Africe dost významně ovlivnil a obohatil můj život.

Vzpomněl jsi věřící maminku. Jak jsi vnímal její vztah k Bohu?

Maminka se své víry nevzdala, i když jí to, dá se říct, znemožnilo její kariéru. Měla dvě vysoké školy, státnice z několika jazyků, aprobaci učitelky druhého stupně, a přesto pro své přesvědčení pracovala jako vychovatelka ve školní družině.

Její zásluhou jsme byli takovou typickou katolickou rodinou se vším, co k tomu patří. Pravidelně každou neděli jsme chodili do kostela. Byli jsme u prvního přijímání. V Africe jsme byli u biřmování. Tam k nám také chodil domů pan farář a měli jsme hodiny náboženství. Můj vztah k Bohu se utvářel jaksi přirozeně s postupem času. Později jsem samozřejmě procházel údobím, kdy jsem sám hledal odpovědi na své otázky po smyslu života. Tehdy jsem také začal číst Bibli. V ní jsem se setkal s ještě trochu jiným pohledem, než jaký jsem znal z kostela nebo z hodin náboženství. Byla to však také záležitost poměrně dlouhodobého procesu a postupného zrání. Můj vztah k Bohu nebyl žádnou láskou na první pohled.

Ale pak přece jen muselo padnout rozhodnutí.

Ano. V tom se zřejmě odráží vliv trochu pragmatictějšího přístupu mého otce k životu. On se díval na věci z praktické stránky. Něco takového jsem postrádal v církvi, ve které jsem vyrostl jako dítě – to holistické pojetí člověka, to znamená nejen duchovno, ale i praktický život. Významnou roli při mém rozhodování sehrála opět rodina. Moje sestra se stala

adventistkou jako první. V době krátce před svou svatbou se v zahraničí seznámila s lidmi, kteří jí vytvořili zázemí a pomáhali jí. Od nich se dověděla, jak oni rozumějí Bibli, a o jejich poznání mluvila i u nás doma. Mně to však trvalo ještě dalších možná osm let, než jsem dospěl k rozhodnutí, abych se – zároveň s mojí manželkou – stal adventistou.

Nelituješ toho rozhodnutí ani dnes?

Ne, rozhodně ne.

Vraťme se k tvé práci. Jsi ředitelem Country Life. Mohl bys našim čtenářům tuto organizaci blíže představit?

Jsmo spíše institucí než nějakou obchodní firmou. Country Life totiž není jen záležitost prodeje zdravotních produktů. Na začátku zde bylo sdružení občanů, společnost Prameny zdraví. Ta vlastně v roce 1990 stála při založení Country Life.

Začínali jsme plní nadšení a pokusili jsme se motivovat lidi kolem sebe, pak jsme se zformovali do určité organizace. Možná, že se u mne při tom projeví nějaké genetické předpoklady. Můj dědeček měl velkoobchod s koloniálním zbožím. Druhý dědeček byl bankovní úředník a babička byla ze selského rodu. Jeden z těch dědečků byl náruživý fotoamatér a druhý chtěl studovat malířství, ale pak se stal obchodníkem. Takže to, co oni nemohli realizovat ve svém životě, jsem si na vlastní kůži mohl vyzkoušet já.

Během posledních pěti let jsem prošel vším. Na práci v Country Life jsem se často podílel i manuálně. Těším se, až v budoucnu začneme rozvíjet náš projekt na venkově, farmu, která už vlastně existuje. Zajímám se třeba i o specifickou ekologickou

architekturu. Snažím se chodit vnímavě s otevřenýma očima a vždycky najdu něco, co mohu aplikovat i ve své práci.

Jaké jsou cíle vaší instituce?

Naším cílem je, aby lidé žili zdravěji. To znamená jak po stránce tělesné, tak po stránce duševní, duchovní a sociální.

Mohl bys uvést konkrétní příklady, jak se vám daří tohoto cíle dosáhnout?

Podarilo se vybudovat to, co tady desítky let neexistovalo. Tedy určitou strukturu zásobování zdravou výživou. Máme široký sortiment a naší snahou je pokrýt nejen celou republiku. Máme daleko větší ambice – být „předmostím“ pro střední a východní Evropu, snažit se to dál propagovat a podpořit rozvoj zdravého životního stylu. Prakticky se o to v současnosti snažíme v Rumunsku.

Rovněž se podařilo vzbudit zájem veřejnosti o zdravý životní styl nejen prostřednictvím našich obchodů, ale také prostřednictvím osvětových činností, kursů, přednášek a vydáváním časopisu *Prameny zdraví*.

Realizovali jsme také částečně některé dlouhodobé projekty. Náš program se nerozvíjí pouze ve městech prostřednictvím jídelen a obchodů. Důležitá je také činnost na venkově. Vybudovali jsme vlastní farmu, která je už od loňského roku certifikována jako ekologická farma. Podařilo se nám dostat se i do povědomí některých vládních institucí a veřejných sdělovacích prostředků. To, že mají zájem o spolupráci, dokazuje i fakt, že jsem tři roky pracoval jako člen certifikační komise ministerstva zemědělství pro biopotraviny. Ale spolupracujeme i s jinými organizacemi...

Jak dáváš do souladu čas věnovaný práci a čas, který patří rodině? Pokud vím, máte čtyři děti.

Téměř pět dětí, protože máme i velkého psa. Ale to je zatím to nejmladší dítě. Jinak máme své děti v docela pestrém věkovém složení, od tří a půl do sedmnácti let. Obě pohlaví jsou ve vyváženém počtu.

Ale teď už vážně. Myslím si, že jsem udělal v rodinném životě několik kroků k lepšímu. Také jsem se tomu musel učit. Děti přibývalo a přibývalo i práce. Já tehdy ještě studoval a pak jsem deset let pracoval jako výtvarník na volné noze, což nebyl zrovna med. Bylo to daleko víc hodin než osm a půl hodiny denně. V podstatě většina starostí s výchovou šla tehdy na bedra mé ženy. V tom mám obrovský dluh. Nevím, jestli to moje žena potvrdí, ale poslední dobou se jí snažím víc pomáhat, snažím se více věnovat rodině. To se netýká jen výchovy dětí nebo trávení času se svou ženou, ale i třeba práce v domácnosti.

Co považuješ v životě za nejdůležitější?

Měli bychom přemýšlet o smyslu života v co nejširším kontextu. Je totiž někdy potřeba, abychom své vlastní zájmy podřídili zájmům širšího okolí a pro dobro druhých. Není to jednoduché, obzvlášť v tak individualisticky zaměřené společnosti, jako je ta naše, ale má to smysl.

Děkuji ti za rozhovor.

JAN BARTA

Ten, kdo by dnes chtěl v kině nebo v letadle sedět ve třinácté řadě, nebo bydlet ve 13. poschodí či v hotelovém pokoji s třináctkou na dveřích, má smůlu. Ani nejmodernější vlak ICE, vybavený špičkovou technikou, se kterým by německé železnice chtěly vjet do třetího tisíciletí, nemá díky pověře z doby hlubokého středověku vagon č. 13. Cestujícím nezbyvá, než sedět ve 14. voze a cítit se jako ve 13.

Ani v době techniky a vědy nepřestává být číslo 13 zvláštním jevem. Pověra, že pátek třináctého je „nešťastný den“, tvrdošijně přetrvává. Na seznamu „hitů“ pověr se řadí mezi padající hvězdy a černou kočku přebíhající cestu zleva.

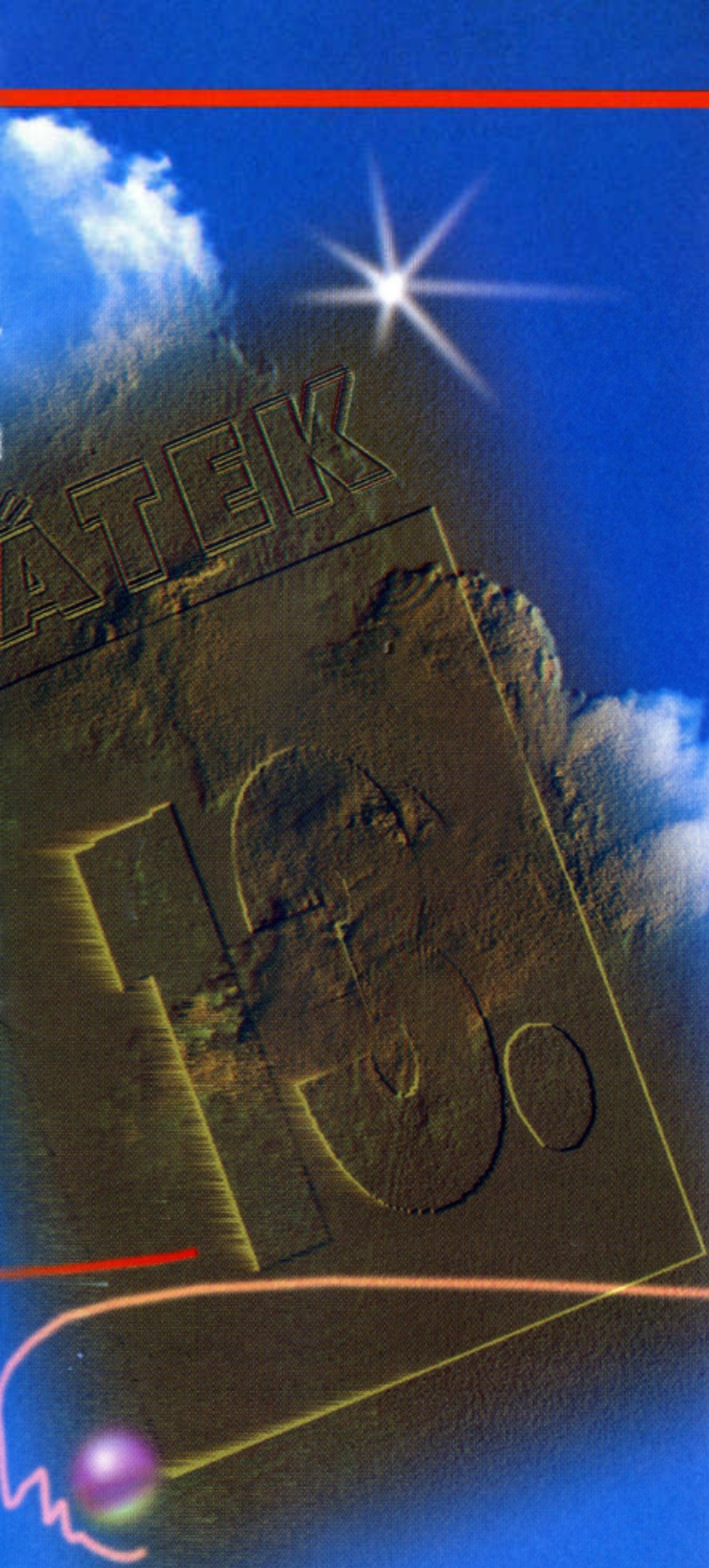
Ve století nejvyššího pokroku jsme svědky nejhlubšího kroku zpět – ke starým Sumerům, kteří před 5000 lety, na území dnešního jižního Iráku, pěstovali svoji mystiku čísel.

Stále více mladých lidí věří v různé bohy, UFO a vyšší bytosti. Ale i manažeři a významné politické osobnosti otevřeně připouštějí, že důvěřují více hvězdám než svým vlastním racionálním úsudkům. Důležitá rozhodnutí a konference se konají spíše na Štědrý večer než v pátek třináctého. Přibližně 500 z celkového počtu asi 6000 astrologů v Německu se podle univerzity v Heidelbergu specializuje na poradenskou službu v oblasti národního hospodářství.

Pohyb kapitálu pomocí skleněné koule. Finanční politika pomocí tarokové karty. Program konjunktury z kávové sedliny. Horoskopy jako léčebné prostředky.

Jeden přísahá na prasátko, jiný na svůj kámen. Jeden ho nosí kolem krku, druhý v kapse od kalhot. Talisman. Má přinést štěstí a odvrátit neštěstí. Maskoti nahrazují strážného anděla. Střepy ztracené víry. Náhražky, které mají zaplnit prázdné místo v duši.

PÁTEK
TŘINÁCTÉHO

13. ATÉK

V osvíceném Německu bylo roku 1994 vydáno více ezoterických než vědeckých knih. Létáme na Měsíc, ale na Zemi přistáváme ve spárech přívrženců magie. Možná by to bylo i k pousmání, kdyby to nebylo tak tragické. V Německu byste napočítali více věštců, než kolik má tato země lékařských ordinací.

Pověra prožívá vzestup, a s ní nabývají svého početního rozmachu i všelijaká rádobý náboženská společenství. Žádné dobré vyhlídky. Zatímco akcie pro Boha Bible klesají, šplhá kurs pro bůžky a duchy, pro talismany a amulety. Tam, kde je ve víře odliv, stoupá v pověře příliv. Ve stejné míře, v jaké víra v Boha ustupuje, získává ezoterický hokuspokus stále více přívrženců. Čím více zejí kostely prázdnotou, tím více se plní kruhy nejružnějších seancí.

Čarodějnice a guruové prožívají konjunkturu. Vlna okultismu se valí. Pověra se stává novým lidovým náboženstvím. Čím méně bázně před Bohem, tím více pohanského strachu. Strašlivá ďábelská společnost. Prorazit tento bludný kruh může jenom ten, který zvítězil nad ďáblem – Ježíš Kristus. Pouze osvobozující poselství Boží pravdy proráží onu sužující kletbu okultních pout.

Slova proroka Izajáše, která na adresu Izraele vyslovil před 2500 lety, jsou stále nadmíru aktuální:

„Řeknou vám: ‘Dotazujte se duchů zemřelých a jasnovidců...’ Což se lid nemá dotazovat svého Boha?“ (Iz 8,19)

Nemůže být přece normální, že se lidé vysmívají živému Bohu, zatímco se k smrti vylekají černé kočky. Křesťanská víra dostává punc jakéhosi rozmaru rozmazlenců a zbabělců. Ale sotva který fotbalista si oblékne triko s třináctkou – a to nejen proto, že by pak proseděl téměř celý zápas na lavici náhradníků.

Ovšem neznám jediného člověka, který by se z pouhé pověry vzdal svého 13. platu!

PETER HAHNE

(Z KNIHY „GUTE AUSSICHTEN“ VYDANÉ NAKLADATELSTVÍM
HÄNSSLER VERLAG, STUTTGART, SRN)

Rozdílné názory na přístup k scientologické „církví“ vedly v posledních měsících k rozladění mezi Německem a USA, které jsou vůči této sektě tolerantní. Americké ministerstvo zahraničí kritizovalo diskriminaci scientologů v Německu a vyzvalo Bonn, aby se touto záležitostí zabýval.

Německá vláda sektu podezírá, že sleduje totalitní cíle. Kabinet největší spolkové země Bavorska už zakázal scientologům přístup do státních služeb. Přes výzvy z německých politických kruhů k bojkotu amerického filmu *Mission: Impossible* s Tomem Cruisem v hlavní roli, který se k této organizaci hlásí, se v Německu snímek dostal na špici filmových hitparád.

„Spolkové úřady by měly sektu zakázat, protože má protiústavní cíle,“ usoudil také politik nejsilnější německé strany CDU J. Gerster s tím, že sekta nesleduje náboženské cíle, ale výlučně hospodářské zájmy.

Němečtí činitelé vyzvali později až k zákazu posledního filmu amerického herce Johna Travolty „Phenomenon“, protože podle jejich názoru propaguje scientologickou sektu, již je Travolta členem. Tato hollywoodská hvězda a další američtí herci poté protestovali v Kongresu USA proti „náboženské a umělecké diskriminaci“ v Německu v souvislosti s jejich příslušností ke scientologické sektě.

Kohlova vládní křesťanskodemokratická CDU podala v říjnu návrh na to, aby sektu scientologů sledoval Spolkový úřad pro ochranu ústavy a aby jejím členům bylo zakázáno pracovat ve veřejných službách. ■

„Je jazykově i slohově vynikající a čtenář v ní nalezne mnoho historických, naučných, výpravných a prorockých statí,“ uvedl na slavnostním setkání v Moravském zemském muzeu v Brně na počest 400. výročí dokončení tisku jedno-svazkové Kralické bible (1596) k této významné knize historik Milan Kopecký.

Při příležitosti zmiňovaného výročí uspořádalo muzeum výstavu pod názvem Čtyři století Bible Kralické.

„Kniha knih“, která byla před staletími vyrobena v Kralicích nad Oslavou, je snad, pokud

vím, jedinou knihou, již byl postaven pomník,“ upřesnil Kopecký. Dodal, že památník v Kralicích letos také oslavil 60. výročí od svého vzniku.

Bible Kralická vznikala v letech 1579 až 1594 a ve své době byla unikátní bohoslužebnou knihou. Dodnes je podle odborníků dokladem vyspělosti českého jazyka i vynikajících kvalit tiskařů. Její text vznikl jako původní český překlad, k němuž položil základ Jan Blahoslav. Podíleli se na něm však také českobratrští teologové a filologové. ■

Konečným cílem amerických manažerů televizní společnosti Eagle TV při pronikání do Mongolska je šířit poselství Ježíše Krista, zatím však uvádějí do varu své diváky směsicí basketbalu, zábavy a zpráv. „Chceme v Mongolsku šířit křesťanské náboženství,“ říká 35letý televizní manažer jednoho ze dvou televizních kanálů v zemi Ken Witkoe.

Televizní společnost Eagle byla založena s počátečním kapitálem půl milionu dolarů pocházejícím od křesťanské humanitární nadace AMONG. Vysílá od loňského října a získala mnoho nových diváků letos v červnu, kdy začala vysílat nejdůležitější zápasy americké basketbalové NBA s komentářem v mongolštině. ■

Šťastně ženatý egyptský profesor Násir Abú Zeíd se musí rozvést se svou manželkou, pravověrnou muslimkou, neboť on se svým dílem islámu zřekl. K tomuto rozhodnutí dospěl v srpnu odvolací soud v Káhiře, který zamítl profesovo odvolání proti verdiktu městského soudu. Soud naopak podpořil muslimské fundamentalisty, kteří pohnali profesora k soudu s tím, že se musí se svou manželkou Junís, rovněž profesorkou, rozvést, neboť jeho díla o islámu z něj učinila bezvěrce.

Abú Zeíd odcestoval začátkem roku s ženou do Nizozemska, kde vyučují arabštinu. Pokud se vrátí do Egypta, budou se muset na základě dnešního soudního verdiktu rozvést.

Fundamentalisté tvrdí, že články profesora Abú Zeída o interpretaci koránu připomínají diskuse o ateismu. Profesor tato obvinění odmítl a prohlásil, že nadále zůstává muslimem. Jeho manželka fundamentalisty obvinila, že se vměšují do jejího rodinného života a ohrožují ji.

Organizace na obranu lidských práv již vyjádřily o profesorův život obavy a rozhodnutí káhirského odvolacího soudu označily za ohrožení intelektuální svobody v Egyptě. ■

Hlava britské katolické církve, kardinál Basil Hume, soudí, že katolická církev by měla zmírnit své tvrdošíjné lpění na celibátu kněží, který byl zaveden před staletími. Hume tak reagoval na aféru skotského biskupa Rodericka Wrighta, který dal před svým úřadem přednost vztahu s rozvedenou ženou. „Takto ztrácí katolická církev nejen řadu duchovních, ale především velké množství vynikajících kandidátů na kněze, kteří nechtějí být připraveni o možnost se oženit,“ zdůraznil kardinál. Celibát přitom podle jeho slov „není božský zákon. Je to zákon církevní, takže jakýkoli papež a generální koncil by ho mohl změnit,“ dodal Hume.

Kardinál přitom připouští, že instituce celibátu nemá pouze nevýhody. „Naše společnost se nesmírně zaměstnává sexem. Není přitom špatné mít i lidi, kteří se dovedou vyslovit k lásce bez sexu,“ dodal.

Humeova slova jsou v příkrém rozporu s postojem papeže Jana Pavla II., jenž kategoricky odmítá jakoukoli změnu předpisů o celibátu. Vatikán argumentuje tím, že pouze v celibátu se mohou kněží a řádové sestry a bratři plně oddat službě Bohu.

Celibát byl ustanoven ve 4. století, jeho závaznost potvrdil 2. lateránský koncil v roce 1054. ■

Celibát byl ustanoven ve 4. století, jeho závaznost potvrdil 2. lateránský koncil v roce 1054. ■

Čečenští povstalci dosáhli jednoho nesporného vítězství, a tím je potlačení všeobecného opilství. Alkohol zmizel z čečenských trhů, obchodů i jídelen, a kdo si i přes zákaz přihne,

může očekávat veřejnou exekuci – čtyřicet ran holí.

„Po srpnovém útoku povstalců na Groznyj město vystřízlivělo,“ konstatoval jistý ruský důstojník. Na městských tržištích byl obnoven prodej, ale žádný majitel stánku si neriskne vystavit láhev alkoholu. Zatímco čečenští ozbrojenci byli ještě nedávno schopni pult s vodkou rozstřílet, v posledních dnech trestají provinilce čtyřiceti ranami holí. Každodenně je prý takový „rozsudek“ vynesen až třicetkrát. ■

Afghánské fundamentalistické hnutí Taliban se v posledních týdnech opět stalo terčem kritiky íránského tisku, když list Iran News vycházející v angličtině napsal, že hnutí skýtá nejhorší pohled na islám. Archaické pojetí islámského práva šaría, který Taliban praktikuje, je i pro takový fundamentalistický stát jako Írán těžko stravitelným soustem.

Jiný íránský deník The Teheran Times odsoudil Taliban z potlačování práv žen a jeho milicionáře z bití žen, které jim nepřipadaly přijatelně oblečené. List se neopomenul zmínit i o těžkém údělu „žen samoživitelek“, kterým byl zákazem vykonávání zaměstnání uzavřen přístup k obživě. ■

Kardinál Ratzinger, muž č. 3 ve Vatikánu, se setkal s 89letou sestrou Lucií, jež je poslední žijící svědkyní zjevení Panny Marie v roce 1917 v portugalské Fatimě.

Kardinál Ratzinger je jedním z mála lidí, kteří znají všechna tři tajemství, jež údajně Panna Maria svěřila v roce 1917 třem vesnickým dívkám. Podle domněnek se třetí tajemství může týkat konce světa. Sestra Lucia, jež žije půl století v klášteře, napsala, že Panna Maria v roce 1917 předpověděla konec druhé světové války a pád komunismu. O třetím tajemství informoval Vatikán v roce 1957 a papež Jan XXIII. měl poodhalit jeho roušku v roce 1960. Kardinál Ratzinger neřekl, proč se Jan XXIII. rozhodl mlčet. „Tajemství nemá opravdu nic společného s dějinami světa, tvrdí něco o tom, s čím se jednoho dne můžeme setkat,“ prohlásil. ■

PODLE SERVISU ČTK ZPRACOVAL PETER POLAŠKO

Každý zdravý zub je tvořen specifickými strukturami: sklovinou, dentinem, cementem, zubní dřeň (běžně nerv), a je charakterizován svým tvarem, barvou a postavením v zubním oblouku. Povrch zubu kryje 1-2 µm silná blanka (kutikula), což je nezávážný povrch sklovinné hmoty. Sklovina kryje zubní korunku. Je to nejtvrdší tkáň našeho organismu; co do tvrdosti bychom ji mohli přirovnat k pancéřové desce.

Dentin – zubovina – je tkáň, kterou najdeme pod sklovinou. Je tvořena z dentinových tubulů – kanálků, do nichž z dřevné dutiny vstupují nervová vlákna, která dosahují až téměř k povrchu dentinu.

Cement je vlastně vláknitá kost, chudá na kostní buňky, která je kolagenními vlákny spojena s povrchem dentinu. Cement tvoří kořen zubu.

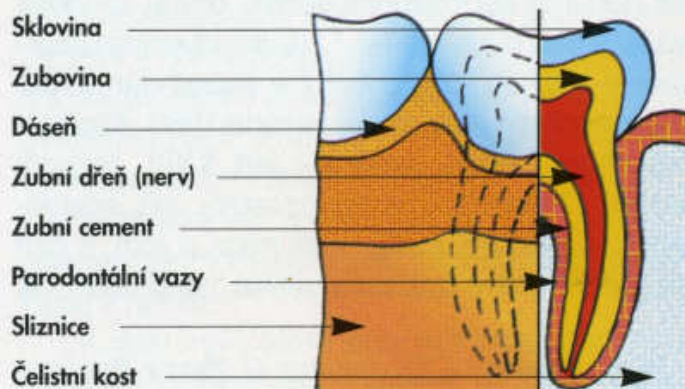
Zubní dřeň je měkká, růžová tkáň, která se skládá z velmi řídkého vaziva, v němž jsou nervová vlákna a krevní i mízní cévy.

Kořen zubu je v čelisti upevněn pomocí spojení, které je tvořeno zvlášť upraveným systémem vaziva. Všechny tkáně a útvary kolem krčku a kořene zubu se označují souhrnným názvem parodont. Kromě toho, že zub je upevněn k čelisti vlákny perodontia, je k zubu upevněna i dásně.

Zubní kaz

Mezi nejčastější onemocnění, s kterými se v dutině ústní setkáváme, patří patologické stavy tvrdých tkání – zubů (skloviny, dentinu, zubní dřeň, cementu aj.) a měkkých tkání (dásní, sliznice dutiny ústní, slinných žláz, jazyka, závěsného aparátu zubů aj.). Poruchy se mohou objevovat od nejjednodušších až po rozsáhlé destrukce tkání. Dnes se zaměřujeme pouze na zubní kaz.

Zubní kaz je onemocnění, které se objevuje již ve dvou letech. Každé druhé dítě má již v tomto

Hezký, zdravý chrup považuje 48 % žen a 26 % mužů za velmi důležitou věc.

Zdravý, krásný úsměv, doplněný bílou řadou zubních perel, podporuje celkové zdraví, zdravé sebevědomí a má pozitivní vliv na celkový kladný styl života. V dnešní době, plné napětí a stresu, přemíry práce, nedostatečné výživy a nedbalé hygieny, nejsou zdravé zuby samozřejmostí.

Můžeme však něco udělat pro to, abychom si zachovali krásný, zdravý a přirozený chrup? V čem tkví nebezpečí? Co naše zuby nejvíce ohrožuje? Jaké je tajemství účinné prevence?

ABYSTE SE NEBÁLI USMÁT

O ÚSTNÍ HYGIENĚ A PREVENCÍ

Z N A M E N Í D O B Y

věku zubní kaz. Na povrchu zubu existují místa, která jsou jakoby předurčena pro vznik zubního kazu – jsou špatně přístupná a málo omývaná slinami. Jsou to především žvýkací plošky stoliček, mezizubní prostory a krčková část zubu.

Počínající kaz vypadá jako křídově bílá skvrna na sklovině, nebo jako hnědavé ložisko tam, kde není sklovina. U větších kazů prosvítá zubní sklovinou tmavé ložisko. Počínající kaz je citlivý na sladké, případně slané, pokročilejší zubní kaz pak reaguje i na chlad či teplo. Ne však každý počínající kaz je citlivý na chemické podněty. Stejně tak kaz, který postupuje pomalu, chronicky, bolet nemusí. V těchto případech ho nalezne až zubní lékař při vyšetření ústní dutiny, případně po zhotovení rentgenového snímku.

Příčiny zubního kazu

Hlavní zevní příčinou zubního kazu je zubní mikrobiální povlak (plak) – bělavá lepivá hmota na povrchu zubu. Jeho objem a „agresivita“ roste úměrně tomu, jak dlouho má možnost působit, tj. – řečeno lidově – jak dlouho si nečistíme zuby. Plak se skládá z měkkých, ulpívajících zbytků jídla a kariogenních (kazotvorných) bakterií – streptokoků. Bakterie tyto zbytky jídla zpracovávají a výsledkem jsou kyseliny, které sníží pH v ústech natolik, že dochází k odvápnění zubních tkání, – nejprve skloviny. Narušenou sklovinou pronikají do zubu bakterie a vzniká zubní kaz. Tyto bakterie jsou v ústní dutině přítomny od prořezání prvního zubu a mizí až s vytažením posledního zubu. Se zubním kazem se tedy potýkáme téměř celý život.

Kromě plaku se na vzniku zubního kazu podílejí ještě další faktory: především věk, rasa, klima, vlivy dědičnosti, pohlaví, způsob výživy a vlivy psychické.

Prevence

Z uvedeného vyplývá, že preventivní péče o chrup a dutinu ústní musí být komplexní, tedy že se dotýká celého organismu i celkového stylu života.

Výživa

Kritéria a požadavky, které klademe na zdravou výživu z hlediska celkového zdraví a z hlediska stomatologického, se v podstatě shodují. Přesto existují určitá specifika. Například med je považován za přirozené sladidlo s pozitivními účinky na celkové zdraví, přesto však má vysoce podpurný vliv na vznik zubního kazu, a stomatolog jej nemůže doporučit jako vhodnou náhradu za rafinovaný cukr. Některé maminky namáčejí dudlík do medu, čímž zapříčiňují naprostý rozpad předních zubů svých dětí.

To, co podporuje vznik zubního kazu ze stravy, je v přímém vztahu k obsahu různých typů cukru, zvláště sacharózy (bílého cukru). Sacharóza je nejčastěji používaným sladidlem, je přidávána do celé řady pokrmů (snídaňových obilných směsí, kompotů, limonád, zákusků, marmelád, salátů, mléčných výrobků, apod...). Sacharóza zvyšuje lepivost plaku a umožňuje, aby plak přilnul k zubní plošce ve velkém množství. Z těchto důvodů je sacharóza nebezpečnější než ostatní cukry.

Ke vzniku zubního kazu mohou přispět také kyseliny obsažené v některých potravinách (ochucované přípravky, cukrovinky) a mohou vyvolat na povrchu skloviny eroze. Cukry však představují ve výživě hlavní příčinný faktor.

Doporučujeme proto redukovat příjem cukru, sacharózy, a potřebu krýt především komplexními uhlohydráty, obsaženými v celozrnných potravinách, obilninách a bramborách. Dopřejme si také hojnost čerstvého ovoce a zeleniny, které poskytují další cenné živiny, stopové prvky, vitaminy, vlákninu. Celkově bychom měli snížit příjem kalorií a zvýšit tělesnou aktivitu. Důležitý je také dostatek bílkovin, minerálů (zejména vápníku a fosforu), vitaminů A, B, C, D, E, kyseliny pantothenové a listové.

Výživa hraje významnou roli i v prevenci parodontopatií (choroby parodontu). Příliš měkká potrava, dlouho ulpívající na zubech, může dráždit i okrajovou dásně. Tužší potraviny při kousání masírují závěsný aparát zubů a tím napomáhají lepšímu držení zubů v čelisti.

Správný tvar zubního kartáčku

Péče o hygienu dutiny ústní

Základní podmínkou účinné prevence zubního kazu je pečlivá hygiena dutiny ústní. Žvýkácí plošky a krčky zubů čistíme zubním kartáčkem, mezizubní prostory dentálním vláknem; pokud jsou mezizubní prostory širší, použijeme mezizubní kartáček. Nejdůležitější pro boj se zubním kazem je mechanické odstranění plaku – zubního mikrobiálního povlaku – ať už kartáčkem nebo nití. To představuje téměř 90 % naší péče o zdravý chrup.

Jaký by měl být zubní kartáček?

Základními kritérii jsou: krátká pracovní část, syntetická vlákna se zaoblenými konci, tvrdost vláken střední hodnoty, prohnutý a tvarovaný profil. Elektromechanické kartáčky jsou jen pro hendikepované lidi, např. s třesem. Lidé, kteří mají nízkou kazivost a normální parodont, by je měli používat s určitou opatrností.

Ruční kartáček má naproti tomu univerzální použití. Zvláštní modifikace ručních kartáčků mají umožnit čištění zubů v podmínkách, kdy nelze použít normálních kartáčků. Speciální mezizubní kartáčky jsou vhodné k čištění styčných plošek u dostatečně širokých – otevřených – mezizubních prostor.

M É N Ě

- cukr (sacharóza) – cukrovinky
- kyselinou ochucované přípravky
- příliš měkká potrava

V Í C E

- celozrnné potraviny
- obilniny
- brambory
- čerstvé ovoce
- čerstvá zelenina

Dentální vlákno

Používá se k čištění mezizubních prostor. Vláknem v délce asi 40 cm se navine na prostřední prsty obou rukou tak, aby bylo napnuté na délku danou vzdáleností obou palců. Pro použití na pravé straně horní čelisti se pak vlákno napne mezi pravým palcem a levým ukazovákem, pro levou stranu mezi levým palcem a pravým ukazovákem. Pro celou dolní čelist napínají vlákno oba ukazováky.

Při čištění vlákno opatrně zasuneme mezi jednotlivé zuby – jakmile projde zónou kontaktu, táhne se po jedné boční plošce až k dásni, poté se tento postup opakuje na protilehlé styčné plošce. Exis-

tuje i držák ve tvaru písmene Y, který umožňuje použití pouze s pomocí jedné ruky, což je výhodné zvláště u stoliček.

Zubní pasty

Zbývajících 10 % se na čištění zubů podílejí zubní pasty. Zubní pasty usnadňují odstranění plaku, kromě toho mohou sloužit jako nosič různých medikamentů a látek pro lokální prevenci zubního kazu či parodontopatií.

Mnohé pasty, jimž reklama připisuje bělicí účinek (a jež slibují krásný bílý chrup) nebo jsou doporučovány pro kuřáky, obsahují příliš mnoho abrasivních (brusných) látek. Proto by se neměly používat delší dobu, jinak dojde k postupnému obrušování skloviny a ke vzniku tzv. „citlivých zubních krčků“. Léčebním prostředkem zůstává fluor, někdy v kombinaci s bikarbonátem, který obnovuje rovnováhu pH v ústech.

Ostatní vlastnosti zubních past – pěnivost, barva a chuť – nemají pro prevenci zubního kazu podstatný význam. Přílišná pěnivost zubní pasty může rychle navodit dojem „dobře vyčištěných zubů“ a může dojít ke zkrácení doby pečlivého čištění chrupu, které by mělo trvat aspoň 3 minuty, lépe – zvláště večer – 5 minut. Zuby potřebujeme čistit po každém jídle, nezbytně po snídani, obědě a zvláště po večeři.

Technika čištění zubů

Obecné pravidlo zní: kartáčkem postupovat vždy od červené k bílé, nikdy obráceně. Přitom se nesmí příliš tlačit, jinak se poškodí dásně i zubní sklovina. Čištění začínáme od stoliček,

jež jsou v ústech uloženy nejhlouběji, a sice na tvářové plošce. Čistíme boční a retní plošky zubů, a to nejméně 40 sekund. Stejnou dobu se věnujeme i žvýkáčím ploškám zubů, opět začínáme u zubu uloženého nejhlouběji, nakonec pečlivě čistíme vnitřní plošky zubů, začneme opět v zadní části úst, malými krouživými pohyby alespoň po dobu 40 vteřin.

Při čištění zevních a vnitřních ploch zubů připojujeme i masáž dásní, vždy však jen ve směru od dásně k zubu, nikdy ne obráceně. Masáž dásní je nutná i při krvácení z dásní, jinak hrozí, že se onemocnění ještě zhorší. Při čištění chrupu použí-

vejme vlažnou vodu a vlastní čištění ukončíme použitím ústní vody. Ta dodává příjemný pocit čistoty a svěžesti dechu.

Nemáme-li po ruce zubní kartáček a po jídle nemáme jinou možnost hygieny dutiny ústní, pak nám na krátkou dobu poslouží žvýkačka bez cukru. Neutralizuje pH ústní dutiny, jak říká reklama, ale pomůže také uvolnit ze zubu starou výplň uvolněnou kazem. Jinak je lepší žvýkačku z různých důvodů raději nepoužívat.

Co tedy dělat?

1. Zuby si čistíte po každém jídle.
2. Navštěvujte svého zubního lékaře pravidelně dvakrát ročně.
3. Zjistíte-li, že zub začíná citlivěji reagovat na sladké, studené či teplé, okamžitě se dostavte k zubnímu ošetření.
4. Dbejte na jednoduché zásady zdravé výživy, včetně nepopojídání mezi hlavními jídly.

Nezapomeňme, že 1 gram prevence je více než 1 kilogram léků. Investice do zubního kartáčku, pasty a dentální nitě se nedají srovnat s finančními výlohami za drahé korunky, můstky a další náhrady chybějících zubů. Každý zub je cenným darem našeho Stvořitele; nedá se plně ničím nahradit, proto si zaslouží důkladnou péči, která se zúročí nakažlivým, radostným, zdravým a šťastným úsměvem doplněným plnou řadou krásných zubů.

MUDr. MILAN MOSKALA

FOTO MICHAEL PHOTOBANK

Skladatel
Joseph Haydn napsal oratorium *Stvoření*. Hudba i zpěv zde vyjadřují dění na naší planetě během šesti stvořitelských dnů. Nakonec je stvořen Adam, setkává se se zvířaty, vnímá krásu přírody, ale nemá o tom všem komu říct. Teprve když mu Bůh přivede ženu, Evu, je Adam šťastný, že se o svou radost má s kým podělit. Je šťastný, že jí může ukázat ráj a že i ona to všechno vidí a že má stejnou radost jako on.

The background of the entire page is a photograph showing the silhouettes of two people climbing a rock face. The climber on the left is higher up, pulling a rope. The climber on the right is lower down, also pulling a rope. The sky is a gradient of purple, pink, and orange, suggesting a sunset or sunrise. The title text is overlaid on the right side of the image.

KDYŽ ČLOVĚK NENÍ SÁM

Následník trůnu Jona-
ta, syn první-
ho izraelského
krále Saula, měl
přítele, mladého pas-
týře Davida (vlastně to
byl jeho sok, co se týka-
lo trůnu). Přes všechno, co
je mohlo znepřátelit, byli přá-
teli.

Na břehu vody leží nemocný muž. Už
téměř čtyři desetiletí je postižený. A nemá
člověka, který by ho zanesl do léčivé
vody...

To je z biblické historie. Konkrétní příběhy o lidské potřebě přátelství, o potřebě blízkého člověka. Toužíme s někým sdílet své názory, prožitky, říct někomu o svém smutku i radosti. Nebo alespoň vědět, že to ten náš člověk vnímá s námi.

Mám já vůbec blízkého člověka?

Blízkým člověkem tady nemyslíme každého známého, kterého potkáváme, o kterém nic nevíme, pro kterého jsme se ani nikdy nijak neangažovali. Možná máme řadu známých, ale kolik máme přátel? Myslím tím přátele, o jakých píše moudrý Šalomoun: „Upadne-li jeden, druhý jej zvedne. Běda samotnému, který upadne; pak nemá nikoho, kdo by ho zvedl. Lépe dvěma než jednomu...“ (Kaz 4, 9.10)

Možná si přiznáváme, že takové přátele nemáme. Možná ani jednoho. A taky jsme si vědomí, že přátelství se nedá nadiktovat, poručit, vymyslet, nastudovat. Přátelství je přece velmi vzácná věc.

Pokud opravdu máme jen samé známé, ale žádné skutečné přátele, přesto nejsme odkázáni jen pasivně čekat, až odněkud přijde náš **přítel**.

Především **si uvědomme, že všichni lidé kolem touží po přátelství**. A pokud ho neprožívají, tak asi chodí po světě a nesměle vystrkují tykadla, jestli se někde náhodou nedotknou lidského pochopení, jestli se někde nedotknou člověka. Možná to už mnohokrát zkoušeli, a člověk se nenašel. Zasnuli tykadla zpět. Možná zahořkli.

Pokud nám tedy chybí opravdové přátelství, nezapomeňme, že mnoha lidem se vede podobně. I jim asi chybí odvaha. Kdo podá ruku jako první?

Kde ten člověk je?

Řekli jsme: nabídnout ruku, vysunout tykadla – zkrátka vystoupit ze sebe sama. (Asi tak jako kosmonauti vystoupí z vesmírné lodi na pospas všemu, co je vně.) Je to velký risk. Hlavně risk, že nám nikdo neodpoví, že se nebude konat žádná rezonance...

Víme o Kristu, který tak chodil mezi lidmi, za lidmi, k nim domů, mluvil s jedinci, kázal davu. Tak vystupoval ze sebe. Taky vystoupil z nebe, bez

zajištění do studeného prostoru Země. Nabízel ruku jako první a věděl, že si nemůže vynutit kladnou odpověď. Ale ruku podal.

Chodil k lidem domů. Možná jsme to už také zkusili. Šli jsme za někým. Nebo jsme dokonce pozvali několik lidí k nám a připravili dobré pohoštění (Ježíš se často setkával s lidmi u stolu). Ale příliš jsme čekali, že dojde k výměnnému obchodu. Já pozvání, vy přátelství, nebo spíše závislost na mě... Hostinu jsme opakovali. Přátelství se nedostavilo. Spočítali jsme, kolik jsme za to zbytečně vyhodili peněz...

Někde v hloubce každého pravého přátelství totiž jistě leží **pokora, skromnost**, vědomí, že ten druhý nemusí být mým přítelem, že si jeho přátelství nemohu vynutit ani laskavým chováním, ani když mu budu dobře radit a pomáhat. Přátelství je odpověď srdce druhého člověka. Není to výměnný obchod. Přátelství se věnuje.

Přátelství se nedá nadiktovat, poručit, vymyslet, nastudovat. Přátelství je přece velmi vzácná věc.

„Je jen směla – být nemilován. Ale je opravdové neštěstí nemilovat“ – říká známý výrok.

Když už máme přítele...

není to automaticky napořád. Přátelstvím se ne hazarduje, přátelství se pěstuje a chrání. Ne proto, že by bylo tak křehké, ale protože má nepřátele.

Hazardujeme se vztahem druhého k nám, když s ním **nesdílíme jeho radosti a úspěchy**. To bývá pro nás někdy těžší, než s ním soucítit v jeho problémech. Jenže tak může naše přátelství zajít na úbytě. A je možná otázka, jestli člověk, který nesdílí mou radost, byl opravdu mým přítelem.

Žijeme v době, kdy jsou všichni jaksi povinně **nervózní, nedají se (nebo jinak řečeno: jsou asertivní), snaží se nebýt naivní**, a tudíž se chovají suverénně. To vše jsou nepřátelé přátelství. K přátelství totiž patří laskavost. Víme, že květiny se nerady rozvíjejí ve studeném větru, že malé děti trpí, když

žijí v atmosféře stálé kritiky. Být laskavý neznamená přetvařovat se. Znamená to mít čas usmát se, mít čas podívat se druhému do očí a klidně, s důvěrou říct ty obyčejné věci, které je třeba říct. Vnímejte druhé lidi, udělejte si na to chvíli času. Zkusme, jak říkají indiáni, nosit nějakou dobu mo-

Přátelství je odpověď srdce druhého člověka. Není to výměnný obchod. Přátelství se věnuje.

kasíny těch druhých, abychom se uměli vžít do jejich situace.

Když zapomínáme žít trošku životem svého přítele, když nevnímáme svět také jeho očima, **přestáváme také oceňovat to, co dělá, zkrátka znevažujeme jeho práci.** A to je moc špatné. To je vždy začátek konce lidských vztahů. A naopak: nepřehnané, upřímně míněné uznání práce druhého může být povzbuzením, které změní jeho život.

V italské Neapoli pracoval kdysi v továrně desetiletý chlapec. Snil o tom, že se stane zpěvákem. Ale učitel ho zcela odradil: „Nemůžeš zpívat. Nemáš žádný hlas. Jako by jen vítr pískal...“ Chudá, nevzdělaná chlapcova maminka, která mu šetřila

na hodiny zpěvu, ho objala a povzbudila. Řekla svému malému chlapci, že ví, že se může naučit zpívat. Maminčino povzbuzení nasměrovalo chlapcův život. Jmenoval se Enrico Caruso.

Přátelství je velmi vážně ohroženo, pokud někdo z přátel **neumí uznat chybu a omluvit se, když druhému ublíží.** Dovolí tak, aby problém ovládl jeho samotného i přítele, místo aby problémy společně zvládali.

Nejvážnější nebezpečí pro lidský vztah znamená **neochota odpustit.** Všichni jsme chybující a nedokonalí, mýlíme se, padáme. Opuštění však udržuje přátelství naživu a také léčí dlouhodobé problémy. Umožňuje marnotratným synům vrátit se zpět. Umožňuje netušené věci.

Přátelství není **sobectví ve dvou.** Já a ten druhý, kterému říkám přítel – jeden jsme pro druhého prototypem člověka. Na tom druhém ověřuji, jaký umím mít vztah k lidem. Když se díky našemu přátelství neučím více chápat a mít rád jiné, je to jen sobectví ve dvou.

Přítele hledat, nebo ztrácet?

Tak všelijak se dá bořit přátelství. Ale právě tak se mohou z neznámých lidí stát naši přátelé.

KDYŽ

- si uvědomujeme, že po přátelství touží každý,
- máme odvahu podat ruku jako první a skromně si být vědomi, že ten druhý ji nemusí přijmout a naši náklonnost opětovat,
- bez nároku na kladné přijetí umíme sdílet jeho prožitky, projevit radost z jeho úspěchů,
- bez přetvářky jednáme klidně a laskavě, díky respektu ke všem lidem,
- umíme bez přehánění ocenit úsilí a práci druhého,
- uznáme chybu, omyl a neokázale se omluvíme,
- umíme odpustit – i když to může být velmi náročné,
- nehledáme přítele proto, abychom ho vlastnili, ale proto, abychom oba měli blíže k lidem.

PAVLA ŠUSTKOVÁ

Boeing 747-100 americké společnosti TWA, startující z Kennedyho letiště v New Yorku, krátce po startu vybuchl a jako velká ohnivá koule se zřítil do moře 10 kilometrů od Long Islandu v Atlantském oceánu. Letadlo na lince TW 800 už nikdy nedoletí do Paříže, cíle své cesty. Na palubě boeingu zahynulo všech 228 cestujících. Tragédie, která šokovala svět, byla po několik dnů středem pozornosti všech světových agentur.

Ve světle novinových zpráv nám někdy uniká lidský rozměr tohoto leteckého neštěstí. Nikdo z nás asi nedokáže popsat strach a obavy příbuzných o osud svých nejbližších. Nikdo neumí vylíčit hrůzu a nevýslovné zděšení, jež zavládlo poté, co se potvrdilo, že se letadlo zřítilo do moře a nikdo z pasažérů katastrofu nepřežil.

Tragické neštěstí připomíná bolestné vzpomínky na katastrofu nad skotským městečkem Lockerbie, kde v roce 1988 po výbuchu bomby umístěné v letadle pravděpodobně libyjskými agenty zahynulo 270 lidí. Zahynuli naprosto zbytečně, jenom proto, že kdosi kdesi potřeboval něco „důležitého“ sdělit světu.

Letecký terorismus, únosy a bombové útoky se v mnoha zemích stávají skutečnou hrozbou. Jako přízrak obchází terorismus světem, v nejrůznější podobě. V posledních letech jsme si již téměř zvykli na zprávy tiskových agentur: útok bojovým otravným plynem sarinem v Japonsku, exploze bomby ve městě Oklahoma ve Spojených státech, série výbuchů bomb v pařížském metru, tři tragické exploze na autobusových linkách v Izraeli, dvě vybuchlé bomby ve Velké Británii, exploze automobilu blízko americké vojenské základny v Saúdské Arábii a další exploze v Moskvě, ve Španělsku, Pákistánu, Srí Lance a dokonce i během olympijských her v Atlantě.

Lidé si stále více začínají toto nebezpečí uvědomovat a obávají se o svůj život, protože smrt si vybírá nekompromisně každého, kdo se jí v danou chvíli na daném místě postaví do cesty. Lidé se bojí, často právem, o životy svých blízkých, o majetek, obávají se, že přijdou o vše, co jim patří a čeho by se jen neradi vzdávali. Po celém světě se šíří obavy z bezohledných, krutých a brutálních za-

TERORISMUS

A

bijáků, kteří jsou ochotni pro „svou věc“ obětovat vše, – především však životy a zdraví těch druhých, v některých případech dokonce i svůj vlastní.

To vše mi připomíná ještě jiné nebezpečí, které však – na rozdíl od terorismu – ohrožuje duchovní oblast člověka. Je to nebezpečí, které si lidé uvědomují jen málokdy; přesto však představuje přinejmenším stejnou hrozbu jako terorismus. I tento fenomén ohrožuje celý svět, i on si vybírá svou daň mezi lidmi všech vrstev. Je to nebezpečí, proti němuž lidé marně bojují už od nepaměti: nazývá se hřích.

Hřích je dnes velmi nemoderní slovo. Většina lidí snad ani neví, co se za ním skrývá, a řadí jej spíše do slovníku člověka žijícího ve středověku. Pro snazší vysvětlení tohoto pojmu můžeme vyjít z určitého srovnání a postavit **hřích vedle terorismu**. Oba „fenomény“ mají totiž mnoho společného.

Co je pro terorismus (i hřích) charakteristické?

1. Rozsévá smrt. Smrt je něco, z čeho lidé mají už podvědomě strach. Nevědí totiž, co je po smrti čeká. Jen málokdo se chce dobrovolně vzdát svého života. Je docela přirozené, že člověk tíhne spíše k tomu svůj život chránit. Především ve velkých městech zachvátil mnohé jejich obyvatele strach; nikdy si totiž nemohou být stoprocentně jisti, zda se „něco nestane“. Nesmyslné teroristické akce mají vždy hrozné důsledky. A nejedná se jenom o mrtvé či zraněné. Jde také o jejich příbuzné či přátele. Pokud jim totiž nezůstane jen smutná vzpomínka na milovaného či blízkého člověka, pak přinejmenším musí nést břemeno péče o postiženého.

Také hřích rozsévá smrt a zkázu. Někteří lidé se snad domnívají, že zlo – ať už v jakékoli podobě – je záležitostí pouhého jednotlivce, že vlastně nepřináší žádné další důsledky. Pravý opak je však pravdou: Výsledkem odvěkého působení zla a hříchu na naší planetě jsou neustávající a neustále se šířící války a nepokoje, sociální nespravedlnost, nemoc, utrpení a smrt. A tímto vším trpí tisíce a miliony lidí.

HŘÍCH

2. Trpí nevinní lidé. Pro teroristy – ať jednotlivce nebo celé teroristické organizace – nemá lidský život většinou žádnou cenu. Nastražená bomba se kolemjdoucího neptá na jeho vzdělání nebo rodinný stav. Například když při explozi letadla společnosti TWA zahynulo 16 studentů střední školy z Pensylvánie i se svými pěti pedagogy, byli to, stejně jako ostatní cestující, zcela nevinní lidé. Snad by bylo možné i konstatovat, že teroristické útoky postihují v drtivé většině naprosto nevinné a nic netušící lidi. Jistě, tím více jsou zákeřnější a nebezpečnější. Kromě mrtvých jsou hrůzným důsledkem terorismu také lidé všelijak zranění a psychicky zlomení, kteří si po celý život nesou památku na jediný osudový okamžik.

A hřích? Od okamžiku, kdy vstoupil na tuto zem, je za ním vidět krvavá stopa, spojená s násilím a touhou člověka podmanit si svého bližního, jednat nezávisle na Božích principech bez ohledu na důsledky, které takové jednání bude mít pro druhé. Tak se hřích a zlo dotýkají naprosto nevinných lidí, kteří jsou ve svém životě poznamenáni nesprávným rozhodováním druhých.

3. Je celosvětovým nebezpečím. K útoku může dojít na kterémkoli kontinentě, kdekoli na naší planetě. Žádná země není před terorismem bezpečná. K bombovým útokům dochází jak na „civilizovaném“ území Evropy či Spojených států, tak i v Asii a jižní Americe.

A podobně i hřích: i jím je zasažena celá planeta Země. Nikde na světě není místo, které by lidé mohli považovat za nedotčené zlem a hříchem.

Šíří se obavy z bezohledných zabijáků, kteří jsou ochotni pro „svou věc“ obětovat vše, především však životy a zdraví těch druhých.

Každý člověk je tímto nebezpečím bezprostředně ohrožen. „Všichni zajisté zhřešili a jsou daleko od Boží slávy.“ (Ř 3,23) Nikdo z nás se nemůže cítit druhému nadřazen, protože jsme se díky hříchu ocitli na „jedné lodi“. Protože hřích a zlo ohrožuje celý svět, není možné snažit se tento problém vyřešit na jednom místě. Je to marný a předem pro-

hraný boj. Bible nás upozorňuje na to, že s hříchem si lidstvo není schopno poradit samo. Potřebuje pomoc zvnějšku. A tu nabízí Bůh. On připravil plán na celosvětové a úplné odstranění hříchu. A my se můžeme na tomto plánu podílet.

4. Proti terorismu vedou lidé marný boj. Nedávno se v Egyptě konala mezinárodní konference o boji proti terorismu. Byla přijata závažná a nákladná opatření, která mají znesnadnit působení teroristických skupin. Přesto se většina odborníků shoduje v tom, že tento problém lze pouze udržovat v určitých mezích, nikoli však jej beze zbytku vyřešit. Tak se boj s terorismem stává výzvou i pro generace příštího tisíciletí.

Podobný pocit neúspěchu a beznaděje prožívají ti, kdo se domnívají, že hřích a zlo je něco, co lze nějakým jednoduchým způsobem odstranit z lidského života. Že existuje nějaký lék nebo léčebná kúra, která lidem pomůže zbavit se sobectví, závidi, nenávisti, zloby a jiných projevů hříchu. To

Podle Bible je jisté, že jednou bude definitivně a už navždy vyřešen problém hříchu i terorismu.

není možné. Zklamání prožívají také ti, kdo se domnívají, že je možné člověka převychovat, že zlepšení je možné dosáhnout změnou životních podmínek nebo návyků.

Přesto však máme jednu dobrou zprávu: pro tuto bezvýchodnou situaci připravil Bůh řešení. „Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“ (J 3,16)

Ještě stále žijeme ve světě, který je plný zla a lidského neštěstí. A takový svět klade mnoho otázek ohledně Boží lásky, o které se v Bibli tolik mluví. Jenomže Bible nedává pouze naději; podle ní je naprosto jisté, že jednou bude definitivně a už navždy vyřešen problém hříchu i terorismu. „Bůh bude s nimi, a setře jim každou slzu s očí. A smrti již nebude, ani žalu ani nářku ani bolesti už nebude – neboť co bylo, pominulo.“ (Zj 21,3.4)

Naděje tedy zůstává: pro všechny, kteří uvěřili a spoléhají na řešení, jež připravil sám Bůh...

MGR. VÍTĚZSLAV CHÁN

RADOST SARAJEVSKÝM DĚTEM

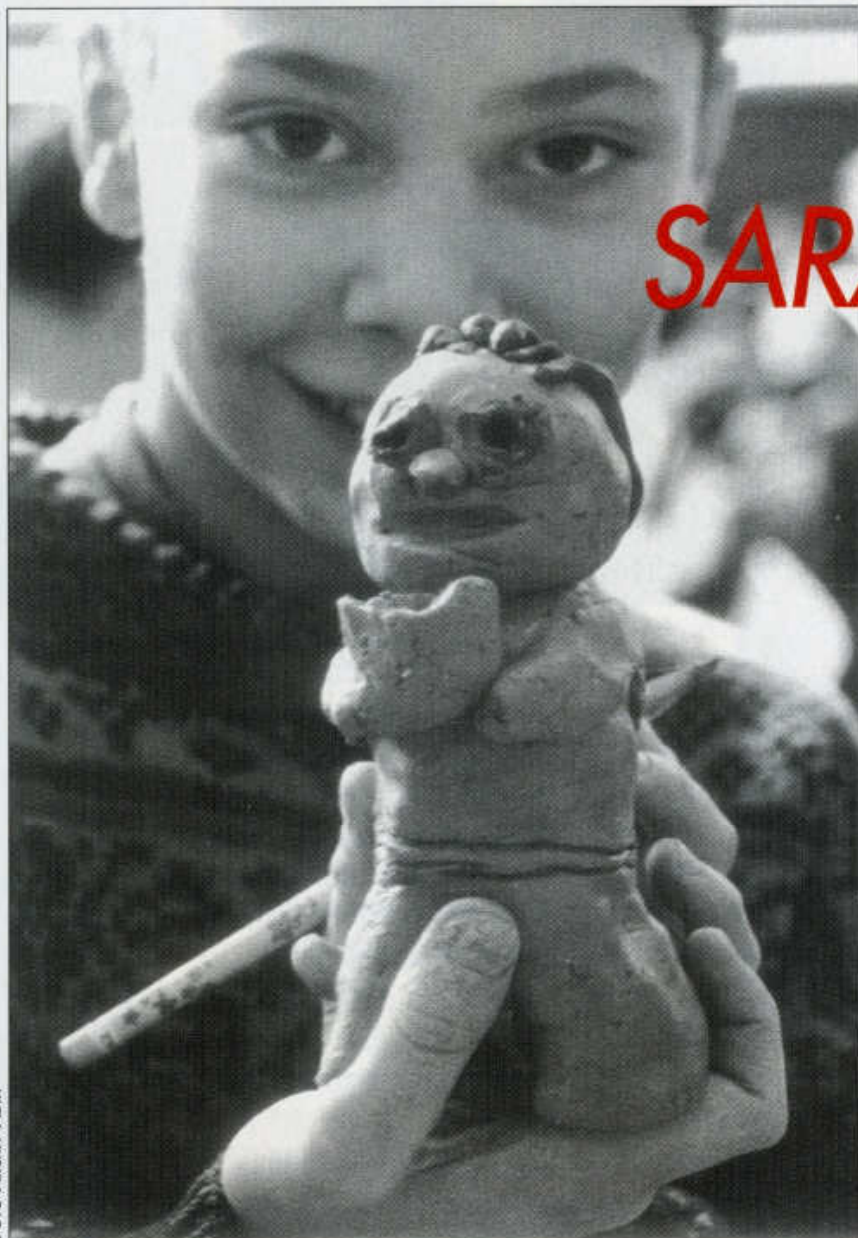

FOTO ARCHIV ADRY

„Na počátku bylo slovo...“ říká text Janova „Evangelia, a ačkoliv nás během několika dalších vět nenechává autor na pochybách, o jaké slovo jde, nedopustíme se snad něčeho nepřístojného, když stejnou větou uvodíme krátké povídání o putovní výstavě nazvané „Radost sarajevským dětem“. Na počátku bylo opravdu pouze slovo. Slovo vyřčené mimoděk. Jen jako důsledek neobvyklých zážitků během několika dní.

V Sarajevu právě skončily boje. Zdejší obyvatelé se ještě ani nenaučili věřit tichým ránům bez střelby, do kterých se už dva týdny probouzeli. Plni radosti si sdělovali na ulicích nové zázraky. Už dvakrát tekla voda a jednou navečer se rozsvítila světla v ulici. Jako před válkou. Radost z neuvěřitelných změn s nimi prožívali už pátý den i účastníci humanitárního konvoje nadace ADRA. Snad i proto jeden z nich, když stál před prvňáčky v ne-

vytopené třídě, vyslovil nápad, který mu jen tak probleskl hlavou: „Co kdybychom těm dětem nějak pomohli?“ Dětem chyběly na lavicích nejen tužky a pera, ale také pastelky, štětce a barvičky a nezdálo se, že by se hned tak někdo o tak „málo“ naléhavou potřebu dětí postaral. Ten dotyčný míval dobré nápady, ale občas se stávalo, že mu nezbývalo sil na proměnu slov v činy.

Naštěstí, když se vrátil domů, vyprávěl o svém setkání se sarajevskými dětmi své kolegyni, keramičce Martě Lipusové. Díky jejímu úsilí se nápad neztratil. Slovo se stalo skutkem. Za pár mě-

síců odvážel kamion Adry do Sarajeva jednu tunu školního materiálu a dvě stě kilogramů keramické hlíny. Děti se hlíny k modelování nezalekly, stejně jako se nelekly barev a štětců. Během dvou dnů vytvořily spoustu krásných věcí. Práce dětí adraky tak nadchly, že se rozhodli je vystavit. Od dubna letošního roku výtvořů malých Sarajevanů spolu s překrásnými dokumentárními snímky fotografa Jiřího Kopáče putují po městech naší republiky.

V polovině srpna dorazila výstava i do Prahy. Výstavu slavnostně otevřela pracovnice Poradny pro uprchlíky a předsedkyně správní rady Výboru dobré vůle Dana Němcová. Se sympatiemi uvítala, že jde o výstavu putovní, a právě na tomto slově postavila svou krátkou promluvu. Všichni jsme na zemi poutníky. Poutník však ví, kam jde, zatímco ti, které potkala válka, ztratili smysl cesty. V hrůze prchají. Na válku nejvíce doplácejí děti. Často tak

ještě v dětství ztrácejí smysl svého životního putování.

Výstava je svědectvím těch, kdo prožili čtyři roky strachu a bolesti. Oslovuje i beze slov všechny, kdo mají chuť se dívat. Výtvoři dětí se začátkem příštího roku vrátí zpátky do Sarajeva. Autorům prací bude o rok víc. Chceme věřit, že třeba i díky vaší účastné pomoci to byl pro ně rok mnohem lepší než ty předešlé.

„Na počátku bylo slovo...“ Někdy má i smysl něco říct.

NORBERT ŽÁK

Foto: PETER POLAŠKOV

RÁDIO HLAS NADĚJE

pro vás vysílá každý den

v 10⁰⁰ a v 15³⁰ hod.,
v neděli v 10⁰⁰ a v 15⁰⁰ hod.

na krátkých vlnách
v pásmu 49 m
na frekvenci 5,94 MHz
(5940 kHz).

RÁDIO HLAS NADĚJE

Peroutkova 57, 150 00 Praha 5
tel./fax: 02/57 21 07 94

STŘEDISKO KORESPONDENČNÍCH KURZŮ,

Kopaniny 13, 709 42 Ostrava

JE TU PRO VÁS!

Na uvedené adrese můžete dostat bezplatně materiál, který Vám v jednotlivých lekcích pomůže získat nový pohled na sebe sama i na události kolem nás.

IMPULZY ŽIVOTA

Korespondenční kurz přibližující zajímavým způsobem aktuální poselství Bible.

RODINA

Korespondenční kurz, jehož autorem je známý psycholog Prof. PhDr. Jaro Křivohlavý. Osm lekcí pro zlepšení života a vztahů ve Vaší rodině.

LIST JUDŮV

SILNÁ SLOVA PRO SLABOU CÍRKEV

Proč byla tato kniha napsána?

Jednou ze smutných skutečností v životě je to, že někteří lidé mohou být tak snadno svedeni na scestí. A bývají to také lidé poctiví a upřímní. Lidé, kteří chtějí následovat Boha, a přece příliš často skončí následováním nějakého šarlatána s fantastickými výrazovými prostředky a silným hlasem.

Vezmeme si například církev, pro kterou byl psán Judův list. Zřejmě sestávala z věrných členů – Juda jim tedy mohl psát jako těm, kdo jsou „naši společné víry“, což by nedělal, kdyby chtěl oslovit nevěřící. Juda také předpokládal, že dobře znají biblické děje – příběhy Mojžíše, Kaina, Michaela, Balaáma a Henocha – tedy opět něco, co by nedělal, kdyby zde nebyla výrazná vazba na Písmo.

Avšak tato skupina bohabojných, Bibli čtoucích věřících byla svedena. Byla svedena lidmi mimo církev, kteří tvrdili, že mají zvláštní vhléd do duchovních věcí. A tito „falešní učitelé“ byli domýšliví. Vyvolávali problémy. Náboženství bylo pro ně pouhým prostředkem k dosažení jejich vlastních sobeckých cílů.

Proč jim tedy členové církve věřili? Proč je následovali? Proč dovolili těm „divokým vlnám“, „stromům bez ovoce“, těm „bludným hvězdám“, aby převzali jejich církev?

Většina expertů se shoduje v tom, že tito členové církve padli za oběť rané formě gnosticismu. Gnosticismus byl docela zvláštní směsicí křesťanství, perského dualismu, řecké filozofie a čehokoliv, co bylo po ruce. Bylo ho vlastně téměř možné přizpůsobit jakýmkoliv okolnostem a jakémukoliv věroučnému systému.

Vcelku vzato však gnostikové učili, že svět se dělí do dvou sfér: duchovní (která je dobrá) a fyzické (která je špatná). Kristus přišel, aby svým následovníkům světil tajemství poznání

(neboli *gnósis*), které potřebují k tomu, aby mohli svého (dobrého) ducha osvobodit od svého (zlého) těla.

„A protože náboženství je výhradně záležitostí ducha“, říkali někteří gnostikové, „můžete si se svým tělem dělat, co chcete.“

A tak to také dělali. Někteří gnostikové šli dokonce tak daleko, že tvrdili, že křesťané jsou svobodní od jakéhokoliv zákona, jakéhokoliv pravidla, jakéhokoliv měřítka chování. Opilství, vražda nebo dokonce krvesmilství – žádná z těchto věcí prý nemůže „duchu“ opravdového křesťana uškodit.

Gnosticismus tedy zřejmě některé členy církve přitahoval, protože jim dovoľoval dělat, co chtěli. Jiné přitahoval zase způsob, jak gnostikové „chápali“ tolik rozdílných náboženství.

Má se však za to, že gnostikové získávali své následovníky především proto, že se zdáli být si tak *jisti*. Byli považováni za odvážné. Kosmopolitní. Podnětné. Tvrdili, že znají smysl života a s autoritou mu učili.

Když vyučovali, lidé je poslouchali, tedy v každém případě alespoň někteří. Ale bylo jich dost na to, aby Juda považoval za nezbytné změnit svůj plán. Původně chtěl psát o pravdě, ale nyní je musel varovat před omylem. Chtěl jim povědět o daru spasení, teď je však musel varovat před zneužíváním tohoto daru.

Co se z této knihy můžeme naučit?

Juda nás prostě varuje, abychom nepovažovali Boží milost za samozřejmou. Uvádí příklady Božího hněvu proti hříchu, příklad za příkladem. Příklady lidí, kteří následovali vlastně Boha jen proto, aby od něj nakonec odpadli.

Juda nenapadal ani tak víru svých gnostických oponentů, jako spíše jejich postoj. „Nebudte příliš domýšliví“, varuje je. „Vždyť Bůh odsoudil i jiné – města, věřící, dokonce i anděly – za úplně stejné chování, na které jste tak pyšní.“

Jinými slovy – Judův dopis není pro nekřesťany, a není ani pro bázlivé křesťany. Tento dopis vám neřekne, jak se smířit s Bohem a jeho záměrem není ani vás znovu ujistit – kdykoliv byste byli v pokušení pochybovat – o Boží lásce.

List Judův je místo toho dopisem pro křesťany, kteří ve své víře tak trochu zpohodlněli. Varuje před domýšlivostí. Varuje před samolibostí. A říká nám, abychom se chránili před lidmi – dokonce i před „duchovními“ lidmi – kteří nám říkají jen to, co chceme slyšet, co se nám líbí.

Slova, která potřebujeme znát

Balaám: Boží prorok, který byl podplacen, aby zlořečil Izraeli. Tohle sice nefungovalo, zato jeho rada Moábcům – aby Izraelce vlákali do modlářství a nemravností – fungovala a způsobila, že Izrael ztratil Boží přízeň (Nu 22-25).

Henoch: Gn 5,24 prostě říká, že Henoch „chodil s Bohem. A nebylo ho, neboť ho Bůh vzal.“ List Judův, když hovoří o Henochovi, cituje zřejmě z 1. knihy Henochovy – apokryfní knihy, která se podobá knize Zjevení.

Juda: Podle tradice byl tento „bratr Jakubův“ považován za nevlastního bratra Ježíše Krista. Někteří experti s tím nesouhlasí, protože list Judův byl napsán zřejmě poměrně dlouho po apoštolské době.

Kain: první vrah (Gn 4).

Kore (Chóre): vůdce vzpoury proti Mojžíšovi během exodu (Nu 16).

Michael: Tento příběh je zřejmě citován podle apokryfního díla Mojžíšovo nanebevzetí. Judovo používání nebiblických pramenů působilo problémy některým východním křesťanům; jeho dopis získával i ztrácel přízeň, až byl ve 4. století konečně přijat za součást Nového zákona.

Jak číst list Judův?

Juda 1-4

Juda se představuje, oznamuje původní úmysl svého psaní a pak vysvětluje, proč pojal záměr napsat věci jinak, než původně zamýšlel.

Všimni si: specifických hříchů, kvůli nimž Juda obviňuje „falešné učitele“.

Otázky k zamyšlení: Co žádá Juda, aby jeho čtenáři udělali? Jak identifikuje „víru“? Co říká, že jeho odpůrci udělali s Boží milostí?

Juda 5-19

Juda srovnává „falešné učitele“ s Božím lidem během exodu, se zlými anděly, se Sodomou a Gomorou, s Kainem, Balaámem a Korem.

Všimni si: Jde zde opět o specifické hříchy, kterými Juda obviňuje tyto „falešné učitele“.

Otázky k zamyšlení: Jaké byly hříchy lidí, s kterými Juda srovnával „falešné učitele“? Co se jim přihodilo? Co ti to říká o tehdejšímu dění v církvi? Co říká Juda o způsobu mluvení svých odpůrců? Jaké jsou podle něj důsledky jejich učení? Proč příběh o Michaelovi poskytuje takový dobrý negativní příklad?

Juda 20-25

Juda říká čtenářům, jak se mají v této situaci, která v církvi nastala, chovat, a pak končí tím, že jim připomíná Boží moc, která jim pomůže žít spravedlivým životem.

Všimni si: Rozdílných strategií, které měli věřící používat. S těmi, kteří kolísali nebo měli pochybnosti, se mělo jednat milosrdně. Ale těm, kteří zcela přešli ke gnostikům, se měli vyhýbat – a takoví měli být dokonce vyloučeni!

Otázky k zamyšlení: Jaká zaslíbení nalézáš v Judově požehnání? Proč jsou příhodná zvláště ve světle poselství této knihy?

V listu Judově najdete:

- „Ale vy, milovaní, pamatujte na to, co předpověděli apoštolové Pána našeho Ježíše Krista, neboť vám říkali, že v posledním čase přijdou posměvači, žijící bezbožně podle svých vášní.“ (v. 17.18)
- „Tomu pak, který má moc uchránit vás před pádem a postavit neposkvrněné a v radosti před tvář své slávy, jedinému Bohu, který nás spasil skrze Ježíše Krista, našeho Pána, buď sláva, velebnost, vláda i moc přede vším časem i nyní i po všechny věky. Amen.“ (v. 24.25)

JAK MÍT POKOJ V NEPOKOJNÉM SVĚTĚ?

Dokončení ze strany 3

Ježíš je také stále s námi v našich bližních. Oni jsou nám Ježíšovou výzvou k činům pro jejich dobro. Každý člověk potřebující naši pomoc je vlastně Ježíš mezi námi (viz Mt 25,31-40). „*Co jste druhému učinili, mně jste učinili, a co jste neučinili, mně jste neučinili...*“

Ježíš je s námi i ve víře druhých lidí. On řekl svým následovníkům: „*Budete mi svědky...*“ (Sk 1,8)

I věřící člověk potřebuje ve své víře povzbuzení. Když oddělíme žhavý uhlík od ohniště, brzy osamocen vychladne. Povzbuzení plamínku naší rozhořívající se a začínající víry získáme ve společenství s věřícími lidmi.

Když jsem byl dospívající mladík, táhlo mne to k letadlům. Chtěl jsem vzlétnout k oblakům. Začal jsem chodit na letiště a stýkat se s těmi, kteří létali. Až jsem byl přijat do aeroklubu k výcviku. Tak jsem mohl nakonec sám vzlétnout k těm oblakům.

Kdo chce být věřícím člověkem, musí se stýkat s věřícími lidmi. Především je však Ježíš s námi působením svého Božího Ducha: „*On s námi bude na věky...*“ (J 14,16) Výsledkem působení Ducha svatého na lidské srdce je pokoj (Ga 5,22). Pokoj je ovoce; ne příčina, ale následek. Je to výsledek nového vztahu k Bohu, sobě i lidem kolem nás. „*Pokoj je ovoce spravedlnosti...*“ (Iz 32,17) O jaké spravedlnosti to prorok mluvil? Vždyť to, co se rozhodne v soudním jednání, vždy někdo prohlásí za nespravedlivé a pokoj to rozhodně nepřináší.

Problém je v tom, že každý hledáme spravedlnost pro sebe. Všichni si přejeme pokoj v manželství i v rodině. Toho však není možné dosáhnout bez omezení svého sobectví.

Maminka dává Jeníkovi sáček oříšků a říká: „*Rozděl se s Haničkou, ale spravedlivě.*“ „*A jak je to – spravedlivě?*“ ptá se hoch maminky. „*To znamená, že dáš Haničce větší díl,*“ odpovídá maminka. Pro Jeníka je to jistě velice těžké, stejně tak, jak je to těžké pro každého z nás. To vyžaduje nový přístup ke světu, nového člověka ovlivněného Duchem Božím.

Bylo by ideální, kdyby i Hanička takto uvažovala, a pak pár oříšků Jeníkovi vrátila. Jaký pokoj by mezi nimi vládl, to si dovedeme představit...

Budoucnost je naděje

Dost pohádek, řeknete. Jsme na zemi. Zde musí soud rozdělit a pak ještě policie zajistit, aby se obě strany do sebe nedaly. Kdo to kdy tak udělal, jak to chtěla maminka po Jeníkovi? Udělal to Bůh. On dal za nás svého Syna. V tom je naše naděje.

Ano, je to tak. Na světě je stále nespravedlnost a nepokoj. Proto je také stále platná naděje a víra, o které mluví apoštol: „*Čekáme nové nebe a novou zemi, ve kterých přebývá spravedlnost.*“ (2 Pt 3,13)

Bible je knihou naděje. Zjevuje nám jasně, že ne lidé, ale Bůh vytvoří tuto novou zemi spravedlnosti a pokoje. „*Já stvořím... novou zemi...*“ (Iz 65,17) „*Můj lid bude sídlit na nivách pokoje, v bezpečných příbytích...*“ (Iz 32,18)

To je něco nadějného, co nás chrání před deziluzí a zklamáním z lidského jednání. Pán Ježíš neřekl: „*Až všichni potáhnou za jeden provaz, až všichni přijmou můj program do srdce a stanou se tvůrci pokoje, nastane na světě pokoj.*“ Ne, on nám naopak říká, že se to nikdy na tomto světě plošně nestane. Jen zve: „*Pojďte ke mně..., a já vám dám odpočinout*“, dám pokoj vašemu srdci (Mt 11,28).

Ještě žijeme na zemi, kde je mnoho nepokoje. Čekáme na den, kdy Ježíš splní svůj slib, vrátí se a nastolí vládu pokoje.

Pokoj, který již nyní můžeme přijmout a prožívat ve svém srdci, je skutečností a předzvěstí této velké naděje.

LUDVÍK ŠVIHÁLEK

Tato kniha je o Bohu. Mnozí z nás o něm mluví, přemýšlí, diskutují... O tom, zda je, jaký je, proč je, proč dělá to, co dělá, a proč naopak nedělá to, co by měl podle nás dělat...

GRAHAM MAXWELL

SLUHOVÉ, NEBO PŘÁTELÉ?

Shut. n. k. k. KNIHOVNA
ADVENT-ORION
SPOL. S. R. O. 325528
ROZTOCKÁ 5
160 00 PRAHA 6

Každý z nás má na Boha svůj vlastní pohled. V této knize se nám ten svůj pokouší nastínit Graham Maxwell, doktor filozofie, emeritní profesor University Loma Linda v americké Kalifornii.

Píše o Bohu, který jako svrchovaný vládce celého vesmíru nechce, abychom byli jen jeho poslušnými sluhy, ale touží po tom, abychom byli jeho chápajícími přáteli.

Brož., formát 11 x 18 cm, 176 stran, cena 93,- Kč.

Knihu si můžete objednat na adrese:
Advent-Orion, Roztocká 5, 160 00 Praha 6 – Sedlec

